

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

25^{lat} Mazowsze

Odebranie dziecka z rodziny – procedura i współdziałanie

21 września 2023 r.

Jagna Niepokólczycka-Gac

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 r, poz. 535) wprowadza istotne zmiany w ostrzeganiu problemu przemocy domowej.

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Zgodnie z nową definicją **przemocy domowej** należy przez to rozumieć:

- **jednorazowe albo powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty: życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej: godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej: zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia lub krzywdy moralne, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.**

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Często rozszerzeniem przemocy, której osoby doznają poza Internetem jest podejmowanie zachowań **za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość**. Mogą one wzbudzać w osobie doznającej przemoc poczucie:

- zagrożenia,
- poniżenia lub
- udręczenia.

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (**Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553**)

Art. 207.

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. **Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa**, sprawca podlega karze pozbawienia wolności **od roku do lat 10**.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–2 jest **targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie**, sprawca podlega karze pozbawienia wolności [**od lat 2 do 12 wejdzie w życie 1.10.2023**] .

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Art. 208. Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 210. § 1. Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności [od lat 2 do 12].

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Art. 109. § 1. **Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.**

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do:

- **pracy z asystentem rodziny,**
- realizowania innych form pracy z rodziną,
- **skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych** w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub
- **skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc** z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;

3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;

4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;

5) zarządzić umieszczenie małoletniego w

- rodzinie zastępczej,

- rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej

- zarządzić umieszczenie małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym,

- w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 535)

Art. 12a. 1. **W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny** zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie **go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej** w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855, 2339 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289), **dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.**

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

w art. 15aa: a) ust. „1. **Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc domową w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy:**

- **Zakaz zbliżania się do osoby.**
- **Zakaz kontaktowania się przez telefon i środki komunikacji elektronicznej**
- **Zakaz wstępu w określone miejsca, np. miejsce pracy osoby dotkniętej przemocą**

Zakazy te orzekane według tego samego schematu, co dotychczasowe przepisy.

Prosty 14-dniowy nakaz policyjny z możliwością ich przedłużenia przez sąd.

Bezpośrednie przesłanki odebrania dziecka

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2020.0.1359)

- § 1. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej może nastąpić jedynie wówczas, gdy uprzednio stosowane inne środki przewidziane w **art. 109 zarządzenia sądu opiekuńczego w sytuacji zagrożenia dobra dziecka** § 2 pkt. 1–4 oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka, **chyba że konieczność niezwłocznego zapewnienia dziecku pieczy zastępczej wynika z poważnego zagrożenia dobra dziecka, w szczególności zagrożenia jego życia lub zdrowia.**
- § 2. **Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej wbrew woli rodziców wyłącznie z powodu ubóstwa nie jest dopuszczalne.**

Akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Zmiany w art. 12a:

W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową **pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez:**

- **umieszczenie go u innej,**
-niezamieszkującej wspólnie
- **osoby najbliższej**, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny,
- **dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki,**
- w rodzinie zastępczej,
- rodzinnym domu dziecka lub
- instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Bezpośrednie przesłanki odebrania dziecka

Sytuacja zagrażająca życiu lub zdrowiu dziecka, opiekunowie są niezdolni do opieki nad dzieckiem z uwagi na:

- nietrzeźwość ,
- wykazywanie zachowań przemocowych w stosunku do dziecka,
- dziecko nie ma zapewnionej opieki adekwatnej do wieku i potrzeb dziecka, co zagraża jego zdrowiu i życiu.
(np. przez porzucenie dziecka).

Musi wystąpić zagrożenie życia lub zdrowia dziecka.

Zagrożenie to musi mieć charakter bezpośredni.

Stan ten musi pozostawać w związku z przemocą w rodzinie.

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Przemoc jako zjawisko - sprawca i ofiara

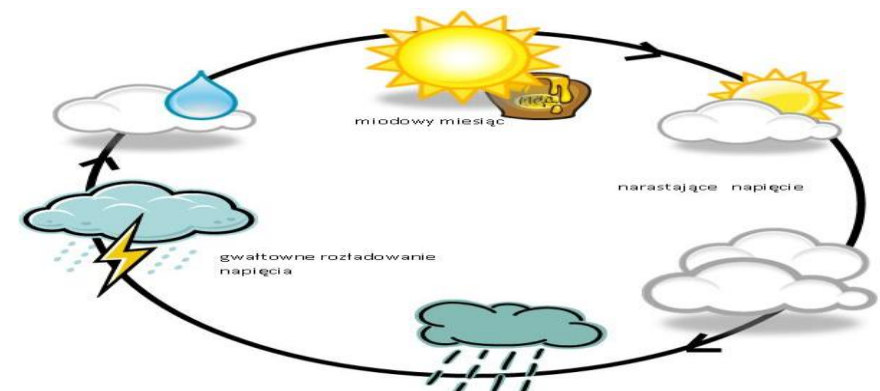
- Sprawcą przemocy w rodzinie jest zawsze osoba, która ma przewagę fizyczną, ekonomiczną lub psychiczną nad swoją ofiarą.
- Ofiarą zaś osoba, która ze względu na wiek, poziom sprawności fizycznej, płeć, pozycję ekonomiczną, uzależnienie emocjonalne od sprawcy jest słabsza. Zgodnie ze statystyką ofiarami częściej są kobiety, dzieci do lat 13, osoby starsze i niepełnosprawne. Jednak trzeba zaznaczyć, że ze względów społecznych utrwalił się niesprawiedliwy stereotyp, który nakazuje milczenie mężczyznom doświadczającym przemocy od bliskich sobie osób. Częściej także doświadczają oni przemocy psychicznej, są wyśmiewani i poniżani przez swoje życiowe partnerki.

Przemoc jako zjawisko - Trójkąt Dramatyczny Karpmana

To symboliczny schemat zachowań u osób z niezaspokojoną w dzieciństwie potrzebą uznania, współczucia i akceptacji. **Obrazuje on zachwianie równowagi w relacjach i przechodzenie od roli wybawiciela, poprzez rolę ofiary do roli prześladowcy.** Twórcą schematu był Stephen Karpman. Istotą Trójkąta Karpmana jest nieświadomione i zautomatyzowane wchodzenie w kolejne trzy role: wybawiciela, ofiary i prześladowcy. Proces ten następuje naprzemiennie, tj. kolejne role następują po sobie w cyklach, które mają różny okres trwania. W niektórych przypadkach mogą występować po sobie bardzo szybko. Osoba angażująca się w relację wybiera początkowo tę rolę, do której najbardziej przywykła w swoim dotychczasowym życiu.

Przemoc jako zjawisko - prawidłowości zjawiska przemocy w rodzinie

- Przemoc jest procesem (nie pojawia się znienacka, rozwija się).
- Przemoc ma tendencję do powtarzania się.
- Przemoc narasta.
- Przemoc jest nagradzająca (daje szybkie efekty, dlatego sprawcy ciężko z niej zrezygnować).
- Odpowiedzialność za przemoc ponosi sprawca.

Przejawy przemocy

Objawy przemocy psychicznej w zachowaniu dziecka:

- zachowanie dziecka **nieadekwatne do jego wieku, zbyt infantylne lub zbyt dorosłe,**
- brak **poczucia pewności siebie,**
- **częste kłamstwa,**
- **silny lęk związany z porażką z konsekwencjami,**
- **wycofanie, nastroje depresyjne,**
- **dolegliwości psychosomatyczne (bóle brzucha, głowy, mdłości),**
- **tiki nerwowe.**

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

Poziom ciała

- Zaburzenia apetytu
- Uczucie zimna
- Astma
- Problemy trawienne
- Wysypka skórna
- Bóle psychosomatyczne

Poziom emocji

- Niepokój
- Chaos myślowy
- Zmiana nastroju
- Wrogość
- Bezradność
- Ospalność
- Stany depresyjne

Poziom działania

- Nerwowość
- Irytacja
- Agresja
- Drażliwość
- Problemy z koncentracją i działaniem

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

Dziecko w rodzinie dysfunkcyjnej, uzależnionej uczy się trzech zasad:

- **Nie mów!** - o tym, co dzieje się w domu bo wprowadzi to chaos w status quo. Tworzy się swoistego rodzaju „tabu”, którego dzieci usilnie strzegą w poczuciu wstydu, lęku i nadziei, że może w końcu będzie lepiej.
- **Nie ufaj!** Bo wielokrotnie składane obietnice były łamane. Nie ma więc nic pewnego, nic na czym mógłbyś się oprzeć.
- **Nie odczuwaj!** Bo to, co czujesz za bardzo boli lub jest zbyt przerażające.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

Empatia w rozmowie z dzieckiem.

- Wyrażając empatię warto pamiętać, że zrozumienie dajesz przeżywanym emocjom.

Dlatego wyrażenie empatii, nie musi oznaczać, że zgadzasz się z drugą osobą lub zrobisz to co ona Ci sugeruje. Możesz wyrażać zrozumienie zarówno jeżeli zgadzasz się z dzieckiem, jak i wtedy kiedy masz inne zdanie

- Po drugie – **empatii nie można sprowadzić do techniki**, czy umiejętności. **Prawdziwa empatia wypływa z relacji z drugą osobą** i wymaga autentycznej identyfikacji.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy – rozmowa z dzieckiem

- Zadbaj o sprzyjające warunki rozmowy:

oddzielny pokój, z dala od osób postronnych, brak pośpiechu. Przyjmij pozycję ciała dostosowaną do pozycji dziecka - usiądź lub przykucnij. Używaj języka zrozumiałego dla dziecka. Okazuj dziecku szacunek, akceptację i empatyczne zrozumienie.

Rozmawiając dzieckiem, w miarę możliwości przykucnij, usiądź, tak aby jego twarz była na wprost jego twarzy, delikatnie spójrz mu w oczy.

- Zadbaj o **kontakt wzrokowy, jest ważny i potrzebny.**
- Daj dziecku do zrozumienia, że **mamy dla niego wystarczająco dużo czasu.**
- **Nie oceniaj** opisywanych przez nie zdarzeń.
- **Nie ukrywaj**, że czegoś **nie rozumiesz**, proś o dodatkowe wyjaśnienia.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

- **używaj gestów przyjaznych, zachęcających do mówienia,**
- zawsze dotrzymuj słowa, dzięki temu jesteś dla dziecka wiarygodny,
- mów prawdę,
- **zwracaj uwagę na znaczenie jego pozawerbalnych zachowań - jego min, ruchów, postawy,**
- zwracaj uwagę na niewerbalne sygnały i zachowania dziecka: wyraz twarzy - czy wygląda na zadowolone, złe, podekscytowane, zmartwione czy smutne; wyraz oczu i kontakt wzrokowy - czy oczy dziecka błyszczą, zwężają się, chmurzą czy łzawią; czy patrzy nam prosto w oczy czy odwraca wzrok?

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

Postawa ciała - czy dziecko jest:

- bezwładne i zgarbione,
- czujne i wyprostowane,
- czy wygląda na pewne siebie i energiczne,
- czy raczej wygląda na bezsilne i pokonane?; gestykulacja – czy rozmówca gestykuluje dużo czy mało?; czy jego ruchy są obszerne czy nie?; czy gestykuluje swobodnie i naturalnie, czy też obgryza nerwowo paznokcie, bawi się palcami?

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Głos – natężenie, akcent, tempo mówią wiele o stanie dziecka i pozwalają trafniej odczytać sens jego przekazu, czy czuje się zaskoczone, zdenerwowane, zawstydzone, smutne, pewne siebie.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy – rozmowa z dzieckiem

- Pochwal za odwagę podjęcia rozmowy, tj. nie za treść rozmowy lecz za to, że mówi.
- Bądź świadomy oznak zaniepokojenia dziecka o los rodziców – nie wypowiadaj przy nim negatywnych opinii o rodzicach.
- Nazwij przemoc – przemocą.
- **Bądź cierpliwy** - dziecko może zaprzeczać prawdzie.
- Nie naciskaj na dziecko – wyznanie całej prawdy może łączyć się z ogromnym lękiem.
- **Unikaj naprowadzania dziecka na odpowiedzi, które chciałbyś usłyszeć.**
- **Okaż zrozumienie**, że nie łatwo jest mówić o trudnych sprawach, zwłaszcza jeśli dotyczą rodziny.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy – rozmowa z dzieckiem

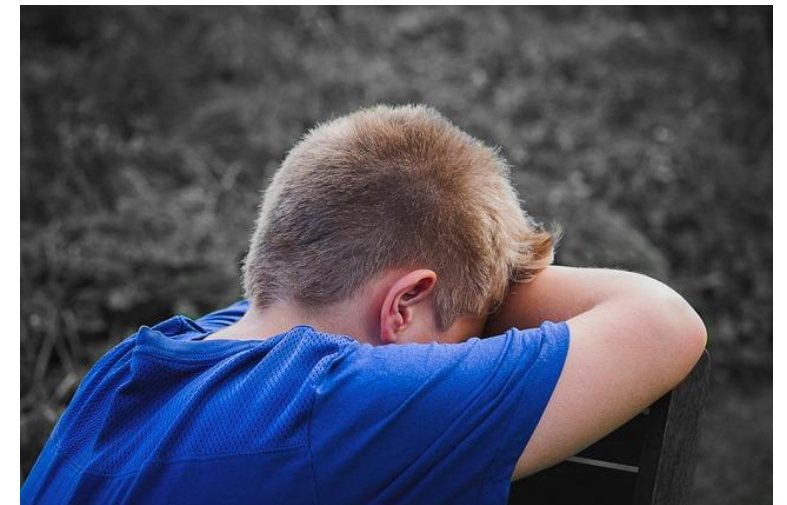
Stosuj aktywne metody słuchania:

- pytania otwarte (unikaj pytań sugerujących, przechodź od pytań ogólnych do pytań szczegółowych, ograniczanie pytań „dlaczego”),
- parafrazę „powiedziałaś, że..., czy tak?”,
- „odzwierciedlanie emocji”,
- jeżeli przemoc dotyczy sfery seksualnej, ustal nazewnictwo dotyczące genitaliów i zachowań seksualnych używanych przez dziecko.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy

Komunikat „JA” jako bezinwazyjny sposób przekazywania swoich oczekiwań dziecku.

- Opisz sytuację – „Gdy widzę/słyszę ...”.
- Wyraź własne uczucia, które Ci towarzyszą – „Czuję że...”.
- Sformułuj swoje oczekiwania, prośby – „Chciałabym, żebyś..”.

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy – rozmowa z dzieckiem

Dziecko krzywdzone w kontakcie z dorosłym powinno usłyszeć, że:

- nie jest winne temu co się stało, nawet jeżeli wcześniej nie przyznawało się do przemocy,
- takie rzeczy spotykają też inne dzieci, nie jest jedynym dzieckiem z takim problemem,
- zrobimy wszystko, aby mu pomóc ale nie możemy mu obiecać, że nikomu o tym nie powiemy.

Praca z dzieckiem ofiarą przemocy - diagnoza

- **Skonsultuj spostrzeżenia z osobami**, które znają dziecko i jego rodzinę, sprawdź czy zauważyli niepokojące Cię symptomy.
- **Poproś o superwizję:**
 - przedstaw jak widzisz sytuację dziecka,
 - spytaj jak inna osoba nie zaangażowana w problem widzi tę sytuację.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

Podczas wizyty terenowej w domu klienta pamiętaj o:

- poinformowaniu przełożonego o wizycie,
- po przyjeździe ustaw samochód tak, aby w razie ataku błyskawicznie można było schronić się w samochodzie błyskawicznie odjeżdżając; zatem kluczyki do samochodu powinny być w zasięgu ręki (w kieszeni, a nie w torebce)
- stroju wygodnym, aby można była sprawnie działać, uciekać,
- wyraźnym poinformowaniu klienta o konieczności zamknięcia zwierzęcia stwarzającego zagrożenie w miejscu odizolowanym,
- tym, żeby nie pozwalać na zamknięcie drzwi wejściowych na zamek. Drzwi do pomieszczenia, w którym odbywa się spotkanie powinny być uchylone.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

- Reaguj na zagrożenie, eskalowanie emocji – przy pojawieniu się pierwszych symptomów:
 - krzyków, gróźb,
 - rzucania przedmiotami,
 - dotknięcia pracownika socjalnego czy gwałtowne zbliżenie z zamiarem użycia siły,
 - próby zamknięcia drzwi od wewnątrz,
 - pojawienie się niebezpiecznych przedmiotów.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

- zabierz ze sobą gaz pieprzowy (jak nie ma gazu to np. dezodorant),
- szybko oceń stan zagrożenia, dopiero po jej ocenie ewentualnie wejdź do środka,
- nie podejmuj działań w sytuacji gdy:
 - klient jest pod wpływem alkoholu,
 - podczas wizyt u klienta osób spoza rodziny,
 - osób nietrzeźwych,
- wybierz miejsce do siedzenia tak aby można było się szybko ewakuować.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

Rozładowanie groźnych sytuacji:

- zachowaj spokój,
- postaraj się wierzyć w własne siły do poradzenia sobie z sytuacją,
- unikaj okazywania trudnych emocji,
- utrzymuj kontakt wzrokowy i wyprostowaną postawę ciała,
- trzymaj rozluźnione dłonie,
- mów w równym tempie bez wahania się,
- używaj łagodnego głosu,
- pozwól klientowi na wypowiedzenie swojego zdania,
- utrzymuj równowagę pomiędzy agresją a uległością.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

Konfrontacja

Przedstaw osobie, z którą rozmawiasz **w życzliwy sposób konsekwencje jej zachowania**,

Jeśli to nie pomoże:

- to jeśli to możliwe odwróć jego uwagę i daj sobie czas na ucieczkę,
- w momencie bezpośredniego unieruchomienia przez agresora można:
 - wsadzić mu palec do oka,
 - kopnąć w krocze,
 - uderzyć w uszy z dłońmi zwiniętymi w „łódeczkę”.

Ból i dezorientację należy wykorzystać na ucieczkę!

• <https://fb.watch/mU2yKwYoiK/>

• <https://fb.watch/mU2LYph3Eg/> - **Natychmiast wezwij Policję!**

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

Pracownikowi socjalnemu przystępuje ochrona prawna przewidziana dla funkcjonariuszy publicznych (art. 121.2).

Przepis ten koresponduje z **art. 222 § 1 k.k.** - naruszenie nietykalność cielesnej funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych grozi grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Ale zgodnie z art. 222 § 2, jeżeli czyn określony w § 1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza lub osoby do pomocy mu przybranej, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

Według art. 223 k.k., kto, działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybraną podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, **podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.**

Jeśli zaś w wyniku czynnej napaści nastąpił skutek w postaci ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Działania interwencyjne - praca ze sprawcą przemocy wobec dziecka

Ochrona funkcjonariusza publicznego, o jakiej mowa w powyższych przepisach, **obejmuje nie tylko czas, w którym osoba pełni swoje obowiązki służbowe, ale i poza tzw. godzinami pracy**, jeśli bezprawny zamach na jego osobę został podjęty z powodu wykonywanego przez niego zawodu lub zajmowanego stanowiska (**art. 231a k.k.**).

Działania interwencyjne

Zgodnie z art. 12a ust. 1 Ustawy o Przeciwdziałania Przemocy Domowej „W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie go u:

- innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, (*Osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu*) **dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki,**
- w rodzinie zastępczej,
- rodzinnym domu dziecka lub
- instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Działania interwencyjne

Decyzję w miarę możliwości w obecności i przy wsparciu psychologa, pracownik socjalny

podejmuje wspólnie z:

- funkcjonariuszem Policji, a także z
- lekarzem,
- ratownikiem medycznym lub pielęgniarką.

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Działania interwencyjne – praca zespołowa

Grupa zadaniowa, to zespół powołany do wykonania zadania.

Rządzą nim takie same zasady jak w każdej grupie społecznej, są nimi:

- fazy rozwoju,
- normy grupowe,
- role grupowe,
- zasady komunikacji pomiędzy jej członkami oraz pozostałą częścią społeczności.

Działania interwencyjne – praca zespołowa

Modele współpracy w zespole:

- **multidyscyplinary**, w którym specjaliści pracują indywidualnie, skupiając uwagę jedynie na swoim obszarze i będąc odpowiedzialnymi za jeden wyizolowany aspekt. Specjaliści, rzadko komunikują się ze sobą, wymieniając między sobą informacje i podejmując na ich podstawie decyzje,
- **interdyscyplinary**, w którym specjaliści również realizują swój program indywidualnie, odpowiadając przy tym za swoją dziedzinę, ale regularnie komunikują się ze sobą,
- **transdyscyplinary**, realizowany dzięki holistycznemu spojrzeniu na problem z którym się zmagają. W tym przypadku odpowiedzialność za pomoc dziecku jest dzielona przez wszystkich członków zespołu niezależnie od ich specjalizacji.

Działania interwencyjne – praca zespołowa

Dzięki holistycznemu podejściu do problemu, zespół zadaniowy wykorzystuje prawo synergii. Dzięki niemu wypracowane zespołowo rozwiązania legitymują się zawsze wartością dodaną.

Syndrom grupowego myślenia obejmuje ograniczenie dyskusji do kilku wariantów, unika powtórznego analizowania preferowanych rozwiązań, a także lekceważy odrzucone na wstępie warianty.

Działania interwencyjne

Pracownik socjalny stwierdziwszy u dziecka obrażenia, które są wynikiem przemocy lub pozostawienie go bez należytej opieki:

- **wzywa pogotowie** ratunkowe celem udzielenia pomocy medycznej,
- **lekarz wydaje zaświadczenie o stanie zdrowia,**
- **telefonicznie powiadamia dyżurnego** właściwego terytorialnie Komisariatu Policji ,
- **zawiadamia psychologa/pedagoga MOPS ,**
- **dyżurny policji na miejsce wysyła grupę dochodzeniowo–śledczą.**

Działania interwencyjne

Jeżeli lekarz wykluczy konieczność umieszczenia dziecka w szpitalu, pracownik socjalny

z policjantem podejmuje czynności związane z **umieszczeniem dziecka:**

- u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, to znaczy u *małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwa, powinowatego w tej samej linii lub stopniu, osoby pozostającej w stosunku przysposobienia,*
 - w rodzinie zastępczej ,
 - placówce opiekuńczo–wychowawczej.

Działania interwencyjne

Szczegółowe badania

Brak jest podstawy prawnej, nakazującej towarzyszenie dziecku w drodze na pogotowie pracownikowi socjalnemu, czy też asystentowi rodziny. Jeżeli jednak istnieje taka konieczność, osoby te powinny udzielić dziecku wsparcia ze względów etycznych.

Działania interwencyjne – wniesienie zażalenia

- Rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym przysługuje zażalenie do sądu opiekuńczego na zapewnienie dziecku ochrony.
- W zażaleniu można domagać się zbadania
 - zasadności i legalności zapewnienia dziecku ochrony oraz prawidłowości jej dokonania.
- O prawie do złożenia zażalenia, a także o możliwości uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej **pracownik socjalny dokonujący czynności poucza rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka. Pouczenie to wręcza się na piśmie.**
- Nieodpłatna pomoc prawna jest udzielana na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945).

Działania interwencyjne – wniesienie zażalenia

Zażalenie może być wniesione za pośrednictwem:

- pracownika socjalnego, który zapewnił dziecku ochronę lub
- funkcjonariusza Policji.

W takim przypadku zażalenie **podlega niezwłocznemu przekazaniu do sądu opiekuńczego.**

Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie, **nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od chwili doręczenia.**

Działania interwencyjne – wniesienie zażalenia

- W razie uznania bezzasadności lub nielegalności sposobu zapewnienia dziecku ochrony sąd zarządza natychmiastowe przekazanie dziecka rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym.
- **W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości w trakcie zapewniania dziecku ochrony sąd zawiadamia o tym przełożonych osób, które dokonały czynności związanych z zapewnieniem dziecku ochrony.**

Działania interwencyjne

- **Policjant biorący udział w odebraniu dziecka ma obowiązek:**
 - **wylegitymować** pracownika socjalnego, lekarza lub ratownika medycznego,
 - **sprawdzić dane dziecka, rodziców, opiekunów prawnych** i faktycznych,
 - **rozpoznać sytuację dziecka** pozyskując informacje od pracownika socjalnego.

Funkcjonariusz Policji:

przedstawia swoje stanowisko, co do zasadności odebrania dziecka, a na **wniosek pracownika socjalnego udziela niezbędnej pomocy w umieszczeniu dziecka** u innej osoby **najbliższej, w rodzinie zastępczej** lub innej placówce, **zapewnia bezpieczeństwo uczestnikom zajęcia** (dziecku, pracownikowi socjalnemu i innym osobom uczestniczącym w odebraniu dziecka).

Działania interwencyjne – zadania Policji

- **ustala tożsamość osoby, rodziny lub placówki, w której ma być umieszczone dziecko, z przeprowadzonych czynności funkcjonariusz Policji sporządza notatkę urzędową,**
- **kopię notatki przekazuje sądowi opiekuńczemu oraz jednostce pomocy społecznej.**

Działania interwencyjne – transport dziecka

- jeżeli przewiezienia dziecka **podejmie się pracownik socjalny**, to **obowiązek ten spoczywa na samorządzie gminnym lub powiatowym** jako organie odpowiedzialnym za realizację wszystkich **zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie**,
- będzie on **zobowiązany do zorganizowania dowiezienia** dziecka do określonego miejsca w celu zabezpieczenia jego sytuacji **lub do pokrycia kosztów zorganizowania transportu.**

Działania interwencyjne – transport dziecka

Wszelkie umowy z przewoźnikiem, postanowienia na wykorzystanie samochodu gminnego – powinny być działaniem uprzedzającym podejmowane interwencje, tak aby nie stanowiły one niepotrzebnej przeszkody wykonywanych obowiązkach.

- Wykorzystanie pojazdu prywatnego do celów służbowych reguluje:
 - Ustawa z dnia 6 września 2001r.o transporcie drogowym (Dz.U. 2001Nr125 poz.1371)
 - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli motorowerów nie będących własnością pracodawcy (Dz.U. 2002 nr 27 poz. 271)

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

art. 9d:

- Podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury "Niebieskie Karty" i **nie wymaga zgody** osoby:
 - **doznającej przemocy domowej.**
 - **osoby stosującej przemoc domową.**
- Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez osoby, o których mowa w art. 9a ust. 11-11d, **w związku z uzasadnionym podejrzeniem stosowania przemocy domowej.**

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza "Niebieska Karta" w przypadku powzięcia, **w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.**

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

- Rozmowę z osobą doznającą przemocy domowej przeprowadza się **w warunkach** gwarantujących:
 - **swobodę wypowiedzi,**
 - **poszanowanie godności** oraz
 - **zapewniających bezpieczeństwo.**
- Osobie doznającej przemocy domowej, **niezbędne informacje, przekazuje się:**
 - językiem **prostym, przejrzystym i przystępnym,**
 - biorąc pod uwagę **stan i okoliczności, które mogą mieć wpływ na zdolność rozumienia i bycie rozumianym.**

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

- W trakcie rozmowy z osobą stosującą przemoc domową:
 - informuje się ją, **w szczególności o prawnokarnych konsekwencjach stosowania przemocy** domowej oraz
 - **wskazuje się na konieczność zmiany sposobu postępowania.**

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

§ 5. 1. W przypadku podejrzenia stosowania **przemocy domowej wobec małoletniego, czynności** podejmowane i realizowane w ramach procedury, **przeprowadza się w obecności:**

- rodzica,
- opiekuna prawnego lub faktycznego.

3. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że **stosują przemoc domową są:**

rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury z udziałem małoletniego, przeprowadza się **w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego.**

Działania z udziałem osób doznających przemocy domowej, o których mowa w ust. 1 i 2 **powinny być prowadzone, w miarę możliwości, w obecności psychologa.**

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

Art. 515 § 11. (Kodeks Karny)

Osobą najbliższą jest:

małżonek,

wstępny,

zstępny,

rodzeństwo,

powinowaty w tej samej linii lub stopniu,

osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek,

a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Źródło: <https://pixabay.com/pl>

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

§ 7. 1. Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” niezwłocznie przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego, **nie później niż w terminie 5 dni od dnia wszczęcia procedury.**

2. **Kopię** wypełnionego formularza „Niebieska **Karta – A**” **pozostawia się u wszczynającego procedurę.**

Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny

§ 8. 1. Zespół interdyscyplinarny, po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż **w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, przekazuje go grupie diagnostyczno-pomocowej.**

2. **Pierwsze spotkanie** grupy diagnostyczno-pomocowej odbywa się niezwłocznie, jednak nie później niż **w terminie 3 dni** od dnia przekazania przez zespół interdyscyplinarny, formularza „Niebieska Karta – A”.